

Кључ за безбедно откључавање

Министарство одбране Србије почело је од 16. априла да издаје електронске картице за запослене и професионалне припаднике Војске – војне легитимације, идентификационе картице, ученичке и кадетске легитимације, картице здравственог осигурања и пропуснице за посетиоце. На тај начин смањиће се трошкови који настају неодговарајућом употребом кадровских, материјалних, финансијских и информационих ресурса. Такође, повећава се безбедност војних објеката и сигурност података у рачунарским системима.

У оквиру реформе система одбране дефинисана је потреба да се замене постојећа идентификациона документа припадника Министарства одбране и Војске Србије, те да се у рад уведу савремени информационо-технолошки системи. Замена докумената односи се, најпре, на војне легитимације и примену идентификационих картица. Увођење нових, савремених здравствених књижица део је пројекта реформе здравственог система и здравствене заштите војних осигураника.

Крајем марта 2009. у Министарству одбране за тај задатак формиран је радни којим је руководио државни секретар др Зоран Весић. Поред Управе за кадрове Сектора за људске ресурсе и Управе за телекомуникације и информатику Генералштаба, у пројекту су учествовали и представници осталих организационих јединица Министарства одбране и Војске Србије.

Савремена решења

– Када је реч о новим идентификационим документима – истиче државни секретар у Министарству одбране др Зоран Весић – определили смо се за најсавременије електронске картице које постоје на тржишту, наравно у складу с могућностима. Реч је о картицама које имају и контактни и бесконтактни чип. На тај начин обезбедићемо подизање нивоа безбедности објеката у Министарству одбране и Војсци на виши ниво. Бесконтактни чип омогућава да у потпуности контролишемо приступ војним објектима, односно улазак у њих, уз доделу одређених нивоа приступа, тачније овлашћења одређеним лицима. Помоћу контактнoг чипа, на коме су забележени подаци, могућ је приступ одређеним ресурсима, коришћење рачунарских и осталих информационих система, али и њихова контрола.

Према речима државног секретара, до септембра ће сви запослени у систему одбране имати или војну легитимацију, ако је реч о професионалним војним лицима, или идентификациону картицу за државне и војне службенике и намештенике. Потом ће, у другој фази, идентификациона електронска документа добити војници на служењу војног рока и резерва.

Посебан квалитет нових докумената представља електронски потпис.

– Онога тренутка када картицу ставите у читач, укуцате шифру и проверите електронске кључеве, сваки документ који мејлом пошаљете биће аутоматски електронски потписан. То је основа за прелазак на *е-канцеларију*, то јест бесплапирну управу, што знатно штеди време и новац – објашњава Весић.

Технологија по којој су направљене електронске картице омогућиће многобројне сервисе које ће надлежни у систему одбране надаље развијати. Како каже др Весић, када се говори о издавању нових здравствених књижица и здравствених картица, систем одбране определио се за књижицу на папирном обрасцу, што је прилагођено ономе што се користи у цивилној здравственој заштити.

– Сваки наш здравствени осигураник имаће књижицу која има бар-код, али ће постојати и здравствена картица која ће се примењивати у оквиру нашег војноздравственог система. Издавањем здравствених картица успоставиће се нова и потпуна евиденција војних осигураника, што сведочи о томе да градимо одговарајућу базу података. Затим, применом електронске здравствене књижице војни осигуранци неће морати да сваке године оверавају тај документ. Књижица ће трајати док јој физички не истекне рок – објашњава државни секретар и најављује развој новог информационог система у систему војног здравства.

Применом електронских картица аутоматизоваће се све функције које постоје у здравственом систему, као што су електронски рецепти, најпре код војних, а потом и код цивилних апотека. Весић посебно наглашава контролисање и трошкова и ресурса.

– Сви војни лекари ће од 10. маја добити нове идентификационе бројеве на територији Србије. На тај начин моћи ћемо да проверавамо колико је пацијената који лекар прегледао, које је рецепте и упуте издао. Читав низ новина у тој области увешће се током ове и наредне године како бисмо унапредили квалитет здравствених услуга и обезбедили рационалније коришћење ресурса. Олакшаће се и начин заказивања прегледа. Планирамо да крајем 2011. заокружимо војни здравствени информациони систем који ће задовољити поменуте функције. А предуслов свега тога јесу, управо, електронске картице – закључује Весић.

Визије система

Рокови за реализацију пројекта електронских картица у систему одбране били су прилично кратки. Захваљујући доброј организованости, конструктивној сарадњи, комуникацији и координацији активности, али и јасној визији будућег система, радни тим завршио је планиране активности у задатом времену. Сарађивао је са организацијама и институцијама које имају искуства у пројектовању и производњи електронских картица, а посебно са Министарством унутрашњих послова Републике Србије.

– Од основне замисли до циља дошли смо за непуну годину. Процес техничке реализације завршен је у рекордном року – за мање од пет месеци обезбеђени су сви услови за замену постоје-

Поуздан систем заштите

Пошто су електронске картице програмбилни процесни модули, њиховим коришћењем остварује се значајна карактеристика поузданих система заштите – приватни кључ корисника се ниједног тренутка не налази у меморији рачунара. Операције креирања и провере дигиталног потписа могуће је реализовати на самој картици. Зато су електронске картице најприхватљивије решење за потребу реализације хардверских криптографских модула на страни корисника и безбедног носиоца поверљивих података.

Генера-мајор Радивој Вуцкобровић

Др Зоран Весић

Корисници нових докумената

Војна легитимација издаје се професионалном војном лицу, односно официру, подофициру и, први пут, професионалном војнику. Идентификациону картицу користиће изабрана, постављена и именована лица, лица на положају, државни и војни службеници и намештеници. Ученичка и кадетска легитимација следећу ученицима Војне гимназије и кадетима Војне академије и Војномедицинске академије. Привремена пропусница издаваће се за приступ објектима Министарства одбране и Војске Србије физичким и овлашћеним правним лицима.

У другој фази пројекта, електронску картицу добиће и припадници резервног састава док су на војној дужности, војници на служењу војног рока, затим, лица на цивилном служењу војног рока у Министарству одбране, лица на стручном оспособљавању за офицере и подофицере, те онима који су у систему одбране ангажовани по уговору о делу и припадницима страних оружаних снага за време боравка у војним објектима. Рок важења документа биће пет година, осим у случајевима када се издаје за рад на одређено време.

Њих, класичних идентификационих докумената, електронским картицама за све припаднике система одбране. Истовремено је успостављено и квалификовано сертификационо тело Министарства одбране и Војске Србије за издавање електронских сертификата – каже генерал-мајор Радивој Вуцкобровић, начелник Управе за телекомуникације и информатику Генералштаба, и наводи да је оспособљен кадар за визуелну и електронску персонализацију картица, те да су обезбеђени просторни и остали материјални услови за не сметану припрему и издавање електронских картица по строго прописаној процедури.

Према речима генерала Вуцкобровића, направљен је савремен, квалитетан и безбедан електронски документ, а и дизајн је за понос. Заштита идентификационих докумената је питање коме је посвећена посебна пажња. Проценили су ризике и определили се за оптималан број из палете расположивих пасивних елемената заштите. Међу њима су вишеструка ласерска штампа (MLI), умањена црно-бела фотографија власника документа (ghost image), ламинирани ембосирани елемент, систем танких разнобојних линија (Guiloché system), микроштампа и кинеграм, који је посебно дизајниран за припаднике Министарства одбране и Војске.

– Електронска картица која се користи у систему одбране садржи два чипа – контактни и бесконтактни. Контактни може прихватити све садржаје предвиђене за запис, уз примену сигурних система за заштиту од доступности неовлашћеним лицима. Бесконтактни чип није електронски повезан са контактним тако да не постоји могућност даљинског читавања садржаја из меморије контактне чипа. С

обзиром на примењену микропроцесорску заштиту од неауторизованог приступа, чување безбедносно осетљивих информација, као што су криптографски кључеви и дигитални сертификати, на картицама је знатно безбеднија него на другим електронским медијима – истиче начелник Управе за телекомуникације и информатику.

Основни циљ увођења електронских идентификационих докумената јесте смањење трошкова који настају неадекватном и неекономичном употребом расположивих ресурса – кадровских, материјалних, финансијских, информационих. Њиховом применом повећаће се продуктивност, безбедност и сигурност података и информација у информационим системима.

Како наглашава генерал Вукобровић, наведени циљеви могу се постићи применом електронске картице у новим сервисима који обезбеђују контролу, ауторизацију и аутентификацију приступа ресурсима помоћу аутоматизоване евиденције радног времена, контроле приступа војним објектима и рачунарским ресурсима. Један од тих сервиса обезбеђује размену валидних електронских докумената и њихову заштиту до нивоа индивидуалних корисника.

Високи стандарди израде

Електронска картица се израђује у стандардним димензијама, што је значајно у погледу коришћења доступних комерцијалних читача електронских картица. Материјал од кога се прави јесте вишеслојни поликарбонат који се одликује постојаношћу и за сада је најбољи избор за израду електронских идентификационих докумената која ће се вишенаменски користити.

Бригадни генерал Слађан Ђорђевић

ном, а пре свега у функционалном смислу, далеко су испред свих електронских картица које се издају на овим просторима – тврди генерал Ђорђевић и додаје да је мултифункционалност електронских картица свакако једна од највећих предности и замениће много докумената који су до сада издавани у папирној форми.

Издавање електронских картица само је први корак ка њиховој примени, истиче начелник Управе за кадрове и најављује увођење првих сервиса за примену који ће се у почетку односити на контролу, аутоматизацију и евиденцију приступа објектима и просторијама, ауторизацију приступа рачунарима и рачунарским мрежама, формирање канцеларија „без папира“, дигитални потпис, унапређење заштите у информационим системима и системима криптозаштите. С обзиром на карактеристике и капацитет уграђених чипова, картице могу имати неограничену примену.

– Поред података који су штампани на картицама – име и презиме, матични број, својство, серијски број и датум издавања, крвна група и рок важења документа – чипови садрже и податке о служби лица коме је електронска картица издата као што су чин, војна пошта, место службовања, назив јединице или установе којој припада, и њих могу мењати само надлежни на основу прописа – прецизира бригадни генерал Слађан Ђорђевић. ■

– Издавањем првих вишенаменских електронских картица, Министарство одбране отворило је ново поглавље у начину приступа ресурсима система одбране, што представља велики помак и када је реч о томе да се замењују идентификациона документа професионалним војним лицима издата још у време држава које одавно не постоје и када се говори о чињеници да су управо та документа мултифункционална и да замењују низ других која су имала уско одређену намену – истиче бригадни генерал Слађан Ђорђевић, начелник Управе за кадрове Сектора за људске ресурсе Министарства одбране.

Вишенаменска улога

Најпре је израђен *Елаборат за увођење електронских картица у Министарство одбране*, а потом и *Уредба о војној легитимацији* и *Одлука о стандардима за израду обрасца војне легитимације* и за микроконтролере и заштитне елементе, затим, *Директива о начину рада и поступању приликом издавања војне легитимације* и *Правилник о електронским картицама*. Израдом свих неопходних прописа није завршена улога Управе за кадрове, управо ту почиње нова надлежност која се огледа у издавању електронских картица.

Према речима начелника Управе за кадрове, отежавајућа околност у изради прописа била је та што је Министарство одбране својеврстан пионир у тој области, па није могло да користи туђа искуства јер у српској државној управи не постоји тако свеобухватан систем коришћења електронских картица, као ни у многим земљама и армијама региона и света.

– Војна легитимација, идентификациона картица, ученичка легитимација, кадетска легитимација и пропуснице, у естетском, квалитативном, безбедно-

Контрола здравствених услуга

Картицу здравственог осигурања издаје Фонд за социјално осигурање војних осигураника и омогућиће потпуну контролу система војног здравственог осигурања, аутоматизацију процеса лекарских услуга, заказивање, плаћање и чување основних персоналних података о војном осигуранику и део неопходних података из здравственог картона. Пуну функцију и примену добиће увођењем новог здравственог информационог система.

Владимир ПОЧУЧ